

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Навчально-науковий інститут міжнародних відносин ім. Б. Д.
Гаврилишина
Кафедра міжнародної економіки

«Економічні перетворення в Україні на шляху вступу до ЄС»

Спеціальність: 051 – Економіка
Освітньо-професійна програма – Міжнародна економіка

Виконав студент групи ЕМЕм-21
Гичка Д.В.

(підпис)

Науковий керівник д.е.н., професор
Куриляк В.Є.

(підпис)

Тернопіль – 2024

ЗМІСТ

ВСТУП.....	2
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ.....	6
1.1. Теоретичні основи європейської інтеграції України.....	6
1.2. Вектор на європейську інтеграцію- стратегічний вибір України.....	10
1.3. Шлях євроінтеграції: загальна характеристика.....	15
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ЕКОНОМІЧНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНИ ТА ЄС НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ.....	21
2.1. Динаміка та стан економічної співпраці з ЄС.....	21
2.2. Розвиток інвестиційних відносин в межах україно-європейського партнерства.....	30
РОЗДІЛ 3. РОЗВИТОК ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН УКРАЇНИ З КРАЇНАМИ ЄС.....	36
3.1. Напрямки реформування бізнесових відносин в контексті Угоди про Асоціацію України з ЄС.....	36
3.2. Інтеграція українського бізнесу до ринку ЄС.....	40
ВИСНОВОК.....	47
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	50

ВСТУП

Актуальність теми. Сучасна глобалізація та зростаюча взаємозалежність економік країн сприяли трансформації їхніх зовнішньоекономічних зв'язків. Інтенсифікація інтеграційних процесів вимагає адаптації механізмів співробітництва, особливо для країн, які прагнуть стати частиною економічних союзів. Стратегічне рішення України щодо інтеграції до Європейського Союзу створює необхідність формування ефективних інструментів для досягнення цієї мети. У цьому контексті економічна співпраця між Україною та ЄС відіграє ключову роль.

Інтеграція передбачає створення глибокої зони вільної торгівлі, поступове відкриття ринків, гармонізацію регуляторних норм та інституційних підходів України з вимогами ЄС. Важливими завданнями є виконання економічної частини Угоди про асоціацію, що дозволить вивести двосторонні відносини на якісно новий рівень. Це сприятиме адаптації економічної моделі України до стандартів ЄС, забезпечить вільний рух товарів, капіталу й послуг, а також гармонізацію галузевих політик. Реалізація таких підходів закріпить позицію України як конкурентоспроможного й інвестиційно привабливого гравця у глобальній економіці.

На сьогодні економічне співробітництво України та ЄС не повністю відповідає його потенціалу, адже зосереджене переважно на торгівлі традиційними товарами та обмеженій кількості спільних інвестиційних проєктів. Це створює передумови для подальшого розвитку двосторонніх відносин та оптимізації існуючих механізмів співпраці.

Дослідження євроінтеграційних процесів займає важливе місце в міжнародній науковій спільноті. Серед зарубіжних науковців, які значно сприяли розробці відповідних теорій і моделей, варто виділити роботи Д. Дайнера, Р. Дарендорфа, К. Дойча, Ж. Моне, Д. Найя, Е. Хааса, Ю. Хабермаса та інших. Українські дослідники також активно вивчають

розвиток відносин між Україною та ЄС, зокрема, А. Гальчинський, Л. Губерський, Я. Жаліло, В. Копійка, Р. Петров, В. Чужиков, А. Філіпенко та інші. Їхній внесок допомагає зрозуміти особливості євроінтеграції в економічному та політичному аспектах і формувати ефективні стратегії співпраці.

Об'єктом дослідження магістерської роботи є економічні відносини між Україною та Європейським Союзом, які формуються в умовах реалізації євроінтеграційного курсу України. Зокрема, дослідження охоплює механізми економічної взаємодії, структурні трансформації економіки України відповідно до стандартів ЄС, функціонування зони вільної торгівлі, залучення інвестицій, а також гармонізацію регуляторних і інституційних підходів між сторонами.

Предметом дослідження є економічні механізми, інструменти та напрями реалізації євроінтеграційної стратегії України. Зокрема, увага приділяється формуванню політики економічного співробітництва з Європейським Союзом, адаптації законодавства до стандартів ЄС, імплементації економічної частини Угоди про асоціацію, а також заходам для забезпечення функціонування глибокої та всеосяжної зони вільної торгівлі. Дослідження охоплює процеси гармонізації регуляторного середовища, залучення європейських інвестицій, стимулювання експорту українських товарів до ЄС, а також вплив євроінтеграційних реформ на структурну модернізацію економіки України та її інтеграцію до європейського економічного простору.

Метою наукового дослідження є теоретичне обґрунтування та розробка практичних рекомендацій щодо формування й реалізації ефективної економічної стратегії України у контексті європейської інтеграції. Зокрема, дослідження спрямоване на аналіз механізмів адаптації економіки України до стандартів Європейського Союзу, визначення пріоритетних напрямів розвитку економічного співробітництва, а також оцінку впливу

євроінтеграційних процесів на модернізацію української економіки, її конкурентоспроможність та інтеграцію до спільного європейського ринку.

Завдання наукового дослідження :

- Проаналізувати теоретичні основи євроінтеграційних процесів та їхній вплив на розвиток економічних відносин між країнами, зокрема між Україною та Європейським Союзом.
- Оцінити сучасний стан економічної співпраці між Україною та ЄС, зокрема в контексті виконання економічної частини Угоди про асоціацію, функціонування зони вільної торгівлі та адаптації українського законодавства до європейських стандартів.
- Визначити ключові проблеми та бар'єри, які перешкоджають повноцінній інтеграції економіки України в європейський економічний простір, та оцінити їхній вплив на економічну модернізацію країни.
- Дослідити вплив євроінтеграційної стратегії на конкурентоспроможність України та залучення іноземних інвестицій, а також проаналізувати роль європейських стандартів у трансформації української економіки.
- Розробити практичні рекомендації щодо формування економічної стратегії України, спрямованої на інтеграцію до європейського ринку, забезпечення економічного зростання, покращення експортного потенціалу та підвищення інвестиційної привабливості.

Методологічною та теоретичною основою дослідження є системний підхід, що дозволяє розглядати євроінтеграційну стратегію України як комплексний процес взаємодії економічних, правових, соціальних та інституційних елементів. Також використано метод структурного аналізу, який допомагає оцінити динаміку змін у зовнішньоекономічних відносинах між Україною та ЄС.

Методи дослідження будуються на системному підході, який включає логічний, порівняльний і статистичний аналіз. Для досягнення поставленої мети та виконання завдань використовуються також методи експертного оцінювання та графічного моделювання, що забезпечують комплексність і наочність отриманих результатів.

Наукова новизна дослідження полягає у формуванні нових підходів до розробки економічної стратегії України у контексті її євроінтеграційного курсу. У дослідженні здійснено комплексний аналіз механізмів економічного співробітництва між Україною та ЄС, зокрема в умовах реалізації Угоди про асоціацію. Розкрито особливості адаптації національного законодавства до регуляторних стандартів ЄС, що впливають на модернізацію економіки та залучення іноземних інвестицій.

Практичне значення одержаних результатів полягає у формуванні конкретних рекомендацій для вдосконалення економічної політики, що спрямована на євроінтеграцію. Це включає як розробку тактичних кроків, так і довгострокових стратегій для зміцнення економічного потенціалу країни та її інтеграції в європейський економічний простір.

РОЗДІЛ 1.

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ЕКОНОМІЧНОГО ЗНАЧЕННЯ ТОРГОВО-ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН УКРАЇНИ ТА ЄС

1.1. Теоретичні основи європейської інтеграції України

Стрімкий розвиток нашої країни все більше нас підштовхує до формування міцних міжнародних відносин, формування взаємозалежної економіки та виходу на зовнішній ринок.

Для найкращого опису цього процесу підходить термін 'інтеграція', що в перекладі означає об'єднання або злиття окремих елементів у єдине ціле. З моменту створення Європейського Союзу цей процес став одним із найвпливовіших центрів фінансів, економіки та політики в світі, відіграючи важливу роль у формуванні нового бачення європейських цінностей та стандартів.

Важливим аспектом у розумінні європейської інтеграції є визначення її характеристик, що є досить складним, оскільки сам термін "інтеграція" став тісно пов'язаним з Європейським Союзом. Його значення напругу залежить від розвитку подій в ЄС. Більш того, стало звичним оцінювати сам Євросоюз через призму прогресу інтеграційних процесів всередині нього. Це створює методологічну проблему, оскільки такий підхід ускладнює можливість порівняння ЄС з іншими міждержавними інтеграційними об'єднаннями.

Європейська інтеграція – це процес оновлення економіки, подолання технологічних бар'єрів, залучення іноземного капіталу і сучасних технологій, розширення ринку праці, зміцнення конкурентних позицій виробників, а також масштабування присутності на міжнародних ринках.

Євроінтеграція для України зараз виступає одним із основних пріоритетів, адже це є вибір українського народу. Революція Гідності чітко продемонструвала, що Україна готова до змін, та поставила за головний пріоритет. Адже це не тільки про практичні вигоди, а природній процес, який зумовлений історичними подіями нашого минулого та теперішнього.

Першим кроком у будівництві відносин України та ЄС є визнання Міністром закордонних справ Нідерландів в грудні 1991 року незалежності України, який на той час був представником головної в ЄС країни.

“Угода про партнерство і співробітництво між Україною та ЄС” стала першим документом, який детально окреслив правові засади механізму двосторонньої співпраці. Він заклав основу для партнерства між Співтовариством, у яке входять країни-учасники, та Україною.

Основними пріоритетами цієї співпраці можна виділити:

- розвиток тісних політичних відносин завдяки політичному діалогу між Сторонами;
- пришвидшення сталого розвитку через підтримку розширення торгівлі, залучення інвестицій і встановлення збалансованих економічних відносин між Учасниками.;
- закладання підґрунтя для економічної, соціальної, фінансової, громадської, науково-технічної та культурної співпраці, що приносить взаємну користь.;
- сприяння зусиллям України у зміцненні демократичних інститутів, розвитку її господарства та завершенні процесу переходу до ринкової економічної моделі (Стаття 1 Угоди)..

Прийнята у 1999 році Спільна політика Євросоюзу стосовно України стала відгуком Європейського Союзу на "Стратегію інтеграції України до ЄС" та засвідчила підтримку її європейських намірів.

Стратегія окреслила ключові напрямки процесу інтеграції України:

- 1) адаптація законодавства України до законодавства ЄС,

- забезпечення прав людини;
- 2) економічна інтеграція та розвиток торговельних відносин;
- 3) інтеграція у сфері науки, освіти та культури;
- 4) партнерство у сфері захисту навколишнього середовища;
- 5) співпраця у галузевих напрямках;
- 6) посилення демократичних принципів і політичне об'єднання;
- 7) входу України до ЄС у рамках загальноєвропейської системи безпеки;
- 8) узгодження соціальної політики України із нормами ЄС;
- 9) регіональна інтеграція України.

Європейська інтеграція України — це складний, багатоетапний процес, який потребує не лише політичної волі, а й глибоких внутрішніх змін, орієнтованих на європейські стандарти в економіці, управлінні та суспільному житті.

Теоретичні основи європейської інтеграції України базуються на кількох ключових концепціях, що поєднують політичні, економічні та соціокультурні аспекти. Основою для цих теорій є розуміння взаємовигідної співпраці між державами та прагнення до стабільності й розвитку через інтеграцію в міжнародні структури.

Першу теорію можна назвати “Теорія функціоналізму” , яка передбачає поступову інтеграцію через взаємозалежність окремих сфер економіки, політики та суспільного життя. Вона стверджує, що тісна економічна співпраця сприяє більш глибокій інтеграції в інших сферах, створюючи міцний фундамент для політичної єдності.

Наступна теорія неофункціоналізму розвиває ідеї функціоналізму, але робить акцент на "ефекті розширення". Це означає, що співпраця в одній сфері (наприклад, економічній) поступово призводить до інтеграції в інших сферах, включаючи політичну і соціальну. Для України цей підхід

передбачає, що спочатку інтеграція з ЄС може відбуватися через економічні реформи, торгівлю та інвестиції, що поступово сприятиме більшій політичній єдності.

Третя - це **“Теорія міжурядової співпраці”**. Відповідно до цієї концепції, інтеграція здійснюється шляхом підписання домовленостей між урядами, які добровільно делегують частину свого суверенітету над національним установам.

Теорія євроінтеграційного транзиту пояснює, як країни, що перебувають на перехідному етапі розвитку, можуть інтегруватися до ЄС через впровадження європейських норм і стандартів. Для України цей транзит означає реформи в багатьох сферах, таких як створення антикорупційного комітету, реформа судової влади, дотримання прав людини, а також покращення бізнес-клімату.

І остання **“Концепція спільних цінностей”**. Європейська інтеграція України закладає в собі основу поділення близьких до себе європейських цінностей, таких як демократія, верховенство закону, захист громадянських прав та економічна свобода. Це є ключовим елементом для побудови стабільних і довготривалих відносин між Україною та ЄС.

Побудувавши чітку стратегію інтеграції в Європейський Союз Україна чітко виконує поставлені завдання : наближення українського законодавства до актуального права ЄС , збільшує торговельні відносини та продовжує секторальну інтеграцію у Внутрішній ринок Євросоюзу.

23 червня 2022 року Україна офіційно набула статусу претендента на приєднання до Європейського Союзу. Це не тільки ще один крок до вступу ЄС , але і чіткий показник того, як українська влада ефективно провела роботу щодо секторальної інтеграції.

Євроінтеграція – це трансформація мислення. Потрібно, щоб з нашого світогляду зникли залишки «радянщини». Основою життя та новим стандартом у нашій країні мають стати відповідальність, взаємоповага,

повага до закону та гідності. Простими словами, якщо ви шанобливо ставитеся до інших, паркуєте автомобіль у дозволених місцях, дбаєте про чистоту своєї оселі й міста, раціонально використовуєте ресурси країни – то ви вже дієте як справжній європеець.

Європейське мислення, яке ґрунтується на шести ключових цінностях, є основою процвітання Європейського Союзу. Євроінтеграція України – це зміна світоглядних засад на всіх рівнях життя та рух у напрямку європейського добробуту.

1.2. Вектор на європейську інтеграцію- стратегічний вибір України

Вектор на європейську інтеграцію є стратегічним вибором України, який визначає її зовнішньополітичні та внутрішні пріоритети. Орієнтуючись на європейські цінності та стандарти, Україна прагне не лише до тіснішої співпраці з Європейським Союзом, але й до глибоких реформ у політичній, економічній і соціальній сферах. Цей шлях відкриває можливості для модернізації країни, зміцнення її позицій на міжнародній арені та забезпечення стабільного розвитку, побудованого на засадах демократії, панування права та шанобливого ставлення до основоположні свободи.

Одним із ключових викликів на шляху до Євроінтеграції є подолання корупції та впровадження реформ у сферах судової системи, економіки й децентралізації. Успіхи України в цих напрямках є вирішальними для подальшого наближення до Європейського Союзу. Крім того, інтеграція в ЄС відкриває для України можливості брати участь у важливих європейських програмах, таких як "промисловий безвіз", цифрова трансформація, співпраця в рамках Європейської зеленої угоди та розширення енергетичних ринків.

Попри війну, у 2022 році тривала робота над впровадженням секторальних "безвізів" з Європейським Союзом у таких сферах, як енергетика, митниця, цифрові технології та транспорт. Це створює нові можливості для українського бізнесу і сприяє зростанню прибутків. Зокрема, з 1 жовтня 2022 року почав діяти "митний безвіз", що надав Україні такі переваги: можливість обміну митною інформацією з 36 країнами в режимі реального часу, спрощення транзитних процедур та рівні фінансові умови.

«Промисловий безвіз» — це механізм, який допоможе зняти технічні обмеження в торгівлі між Україною та ЄС. Це надасть українським виробникам змогу маркувати свою продукцію знаком відповідності європейським стандартам та реалізовувати її на ринку Європи без потреби у додатковій сертифікації. Зараз триває підготовка до підписання Угоди, зокрема ведеться перевірка відповідності українського законодавства європейським стандартам, включно з актами у сфері енергоефективності.

У вересні-жовтні 2022 року було досягнуто кілька важливих домовленостей з європейськими партнерами:

1. Підписано угоду щодо участі України в програмі ЄС для співпраці у митній сфері з бюджетом близько €1 млрд. Це сприятиме підвищенню кваліфікації українських митників та надасть доступ до європейських електронних систем.

2. Узгоджено залучення України до програми Євросоюзу у галузі оподаткування Fiscalis, що відкриє можливість українській податковій адміністрації здійснювати обмін даними з державами-членами ЄС.

3. Погоджено угоду про нарахуванні Україні фінансової допомоги у вигляді 500 млн євро, для забезпечення житлом внутрішньо переміщених осіб і допомоги фермерам.

4. Збільшено бюджет грантів для України на €122 млн для реалізації важливих проектів.

Скасування обмежень для українських виробників та впровадження «безвізових» режимів у різних сферах співпраці сприятиме посиленню економічних зв'язків і пришвидшить інтеграцію України до внутрішнього ринку ЄС. Це, по-перше, сприяє виконанню Угоди про асоціацію та створює умови для нового етапу євроінтеграції — початку переговорів про вступ до ЄС. По-друге, це допомагає підтримувати стабільність усередині країни, зміцнює наші можливості як для протидії російській агресії, так і для майбутнього відновлення України.

З набуттям Україною статусу кандидата на вступ до ЄС завершився етап «стратегічної невизначеності» у відносинах між Києвом та Брюсселем, і тепер на порядку денному стоїть початок переговорів про вступ до Євросоюзу.

Статус кандидата відкриває багато можливостей для впровадження реформ у різних сферах. Для України це означає проведення структурних змін, відхід від економіки, орієнтованої на споживання, підвищення ефективності виробництва, доступ до новітніх технологій, розширення експортних можливостей, збільшення виробництва товарів з високою доданою вартістю та залучення нових інвестицій. Це дає державі змогу перейти на принципово вищий етап прогресу, орієнтуючись на норми країн Європейського Союзу.

Отримання Україною статусу кандидата, з одного боку, є результатом спільних зусиль влади та суспільства на шляху євроінтеграції, а з іншого — свідчить про солідарність і підтримку з боку ЄС. Важливим моральним та психологічним аспектом для українців є відчуття єдності з європейською спільнотою та її готовність разом протистояти російській агресії.

Після завершення необхідних процедур Україна матиме можливість долучитися до Механізму передвступної підтримки — Pre-Accession Assistance III, а також (у відповідних випадках) до інших фінансових механізмів та програм Європейського Союзу, таких як Horizon Europe, LIFE

Programme, Connecting Europe Facility (CEF), Digital Europe Programme, EU4Health, COSME, Justice Programme, Rights and Values Programme, European Solidarity Corps, Innovation Fund та інших.

На IPA-III для періоду 2021-2027 років виділено загальний бюджет у розмірі €14,2 млрд. Цей механізм встановлює пріоритети для реформ у 20 ключових напрямках, серед яких дотримання принципу правової держави, базові права, демократичні процеси, ефективне управління, гармонізація норм, стратегій і регламентів із правовою базою Європейського Союзу, охорона навколишнього середовища та стимулювання розвитку економіки з низьким рівнем викидів вуглецю.

В економічній сфері мова йде про вдосконалення управління економікою та податковою системою, забезпечення макроекономічної стабільності і сталого розвитку, а також створення конкурентоспроможної ринкової економіки. Також важливо привести національні правила і стандарти у відповідність з нормами ЄС, розвивати інфраструктуру, включаючи енергобезпеку, покращувати умови для бізнесу та сприяти зайнятості. Особлива увага приділяється цифровим технологіям, захисту довкілля та мирному використанню атомної енергії.

Усі ці напрямки та пріоритети мають велике значення для України. Фінансова підтримка IPA-III, що буде направлена на окрему мету та завдання, значно менша за фінансову допомогу ЄС Україні в 2014-2021 роках та 2022 році, проте реалізація цього інструмента є надзвичайно важливою. Відслідкування реформ, що базуються завдяки спеціальним індикаторам і показникам Єврокомісії, Раді ЄС, Євростату, Міжнародному банку реконструкції та розвитку, Європейському агентству з навколишнього середовища, Ради регіонального співробітництва, а також багатьом іншим організаціям.

Героїчний опір російській агресії продемонстрував бажання українського народу боронити суверенітет і свободу своєї країни, а також

бажання рухатися виключно у європейському напрямку. Проте підтримка євроінтеграції також супроводжується очікуваннями суспільства щодо реальних здобутків, які повинні відображатися у повсякденному житті та покращувати соціальне самопочуття громадян. Тому більшість людей сподівається, що нова фаза євроінтеграції України в статусі кандидата сприятиме більш ефективному вирішенню внутрішніх проблем. Це стосується, зокрема, реалізації соціально-економічних реформ, підвищення ефективності роботи органів влади, вдосконалення судової системи та посилення боротьби з корупцією.

Отримання Україною статусу кандидата, з одного боку, є конкретним результатом зусиль влади та суспільства в напрямку євроінтеграції, а з іншого — підтвердженням солідарності та підтримки з боку ЄС. У цьому контексті важливо, щоб українські громадяни відчували єдність з європейською спільнотою та її готовність разом протистояти російській агресії.

У цей непростий час офіційний Київ активізував політико-дипломатичну кампанію для лобіювання кандидатського статусу України. Президент В. Зеленський провів ряд переговорів з лідерами європейських країн. Урядова делегація відвідала столиці найбільш проблемних держав ЄС, де активно обговорювала питання кандидатства України, включаючи міжпарламентські комунікації.

Переломним моментом вважається візит 16 червня 2022 року до Києва лідерів Франції, Німеччини, Італії та Румунії, які висловили підтримку надання Україні статусу кандидата на членство до Європейського Союзу. Це стало ясним сигналом для інституцій ЄС та всіх країн-членів. Завдяки спільним зусиллям вдалося подолати суперечності і сумніви щодо перспектив української євроінтеграції та сформуванню єдиної позиції серед усіх держав-членів.

Отримання Україною статусу кандидата на членство до Європейського Союзу вимагає активізації зусиль в таких сферах : політичній, правовій, соціально-економічній, інституційній та інформаційній. Це необхідно для ефективного впровадження проєвропейських реформ та виконання умов ЄС, щоб відкрити перспективу переговорів про вступ. Крім того, Україні потрібно зміцнити оборонний потенціал для протидії російській агресії і забезпечити умови для звільнення окупованих територій та досягнення перемоги. Важливим є також підтримання економічної стійкості та збереження людського і гуманітарного капіталу в умовах війни і посткризового відновлення.

1.3. Шлях євроінтеграції: загальна характеристика

Під час початкового етапу після проголошення незалежності Україні потрібно було визначити напрямок свого розвитку та майбутнє в міжнародній спільноті. Недаремно Європейський Союз признав офіційно незалежність нашої держави та назвав цю подію, як одну з ключових в історії європейської цивілізації, адже тільки завдяки суверенітету України можна забезпечити стабільність всій Європі. Тому Україна будуючи курс до європейської інтеграції обрала перспективи співпраці з ЄС.

23-24 березня 1992 року розпочалися офіційні переговори між ЄС та Україною, що призвели до ухвалення Верховною Радою України у 1993 році постанови «Про основні напрями зовнішньої політики України». У цьому документі членство в Європейських Співтовариствах було визначено як перспективна мета української зовнішньої політики.

16 червня 1994 року в Люксембурзі Україна підписала Угоду про партнерство та співпрацю (УПС) з Європейським Союзом, ставши першою державою з-поміж країн СНД, яка це зробила. Таким чином, укладення

УПС символізувало завершення початкового етапу формування відносин між Україною та ЄС.

Угоду про партнерство та співпрацю було ратифіковано Верховною Радою України 10 листопада 1994 року, а чинності вона набула 1 березня 1998 року після завершення процесу ратифікації усіма державами-членами ЄС. Цей документ став базовою правовою основою для двосторонніх відносин між Україною та ЄС на наступне десятиліття. Завдяки укладенню УПС сторони змогли охопити всі ключові напрями взаємодії. До основних цілей партнерства належали: активізація політичного діалогу, встановлення збалансованих економічних зв'язків, включаючи сприяння торгівлі та залученню інвестицій; створення фундаменту для взаємовигідного соціального, економічного, фінансового, науково-технічного та культурного співробітництва; а також підтримка ініціатив України щодо посилення демократичних інститутів, економічного зростання та завершення переходу до ринкової економіки.

Для реалізації положень Угоди про партнерство та співробітництво було налагоджено інституційний механізм взаємодії на різних рівнях, який включав саміти Україна-ЄС, Раду з питань співпраці, Комітет з питань співробітництва та сім його підкомітетів. Серед важливих етапів розвитку відносин між Україною та ЄС можна виділити ухвалення 11 червня 1998 року Стратегії інтеграції України до Європейського Союзу, відкриття Представництва Європейської Комісії в Україні у вересні 1993 року та створення Представництва України при ЄС у липні 1995 року.

У межах реалізації Угоди про партнерство та співпрацю 24 березня 1995 року відбулося перше засідання Спільного комітету Україна-ЄС. До моменту набуття чинності УПС цей комітет виконував функцію офіційного механізму для моніторингу торговельних та економічних відносин між Україною та Європейським Союзом. У вересні 1997 року в Києві відбувся перший саміт Україна-ЄС, на якому було підтверджено прагнення України

до європейської інтеграції, розглянуто актуальні питання у правовій сфері та обговорено перспективи розширення економічного співробітництва.

З 1 березня 1998 року, після набуття чинності Угодою про партнерство та співпрацю між Україною та ЄС, було посилено інституційне й організаційне забезпечення двосторонніх відносин. Це досягнуто через створення таких структур, як Рада та Комітет з питань співпраці між Україною та ЄС, а також Комітет з парламентського співробітництва. Крім того, українське законодавство було адаптоване до норм права Європейського Союзу, як передбачено статтею 51 УПС.

На першому етапі взаємодії між Україною та ЄС, окрім підписання Угоди про партнерство та співпрацю з країнами-членами ЄС у червні 1994 року й ухвалення Спільної стратегії ЄС стосовно України, відбулися такі значущі події: приєднання України до Ради Європи у 1995 році, схвалення плану дій у межах Європейської політики сусідства, ініціатива України щодо визнання її країною з ринковою економікою, запровадження безвізового режиму з ЄС та спільна робота над облаштуванням українсько-європейського кордону. Ці кроки підкреслювали прагнення України до європейської інтеграції та необхідність подальших дій для зближення з ЄС.

Проте на початку 2000-х років практична реалізація цих планів значно уповільнилася, що, на жаль, спричинило відсутність істотного прогресу у впровадженні Угоди про партнерство та співпрацю між Україною та ЄС.

На другому етапі співпраці ключовим програмним документом стало звернення Президента України до Верховної Ради, представлене у 2002 році, під назвою «Європейський вибір. Концептуальні основи стратегії економічного та соціального розвитку України на 2002-2011 роки». У цьому документі було визначено основні пріоритети та конкретизовано завдання, спрямовані на реформування і модернізацію країни, при цьому європейська інтеграція розглядалася як ключовий елемент стратегії економічного і соціального розвитку.

18 березня 2004 року було ухвалено Закон України «Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу». Цей закон визначив механізм, що унеможлиблює ухвалення у Парламенті законопроектів, які суперечать *acquis communautaire*, а також передбачив щорічне звітування про стан виконання програми адаптації українського законодавства до норм ЄС. Це свідчило про досягнення значного прогресу у реалізації Угоди про партнерство та співпрацю, що створювало передумови для формування нового формату відносин між Україною та ЄС, більш орієнтованого на визнання європейських прагнень України.

30 грудня 2005 року Європейський Союз надав Україні статус держави з ринковою економікою, виключивши її зі списку «країн із перехідною економікою» відповідно до антидемпінгових норм ЄС. Це стало важливим кроком для зміцнення економічного партнерства між Україною та Європейським Союзом.

У подальшому взаємовідносини між Україною та Європейським Союзом визначалися Планом дій на 2005–2008 роки, затвердженим на початку 2005 року. Документ окреслював досягнення низки ключових цілей, спрямованих на поступову інтеграцію України до європейських економічних і соціальних систем, гармонізацію українського законодавства з нормами ЄС, створення передумов для запуску зони вільної торгівлі з Євросоюзом, а також підготовку до підписання нової поглибленої угоди.

Офіційні результати виконання Плану дій у 2008 році продемонстрували як успіхи, так і недоліки. Серед досягнень слід відзначити посилення співпраці в управлінні кризовими ситуаціями, економічному розвитку, енергетичній сфері, а також у галузі правосуддя, свободи й безпеки, зокрема у сфері візової політики. Україна отримала право брати участь у формуванні заяв і виступів Європейського Союзу щодо регіональних і міжнародних питань ще до їхнього офіційного

оприлюднення в рамках спільної зовнішньої політики та політики безпеки ЄС. У внутрішніх справах було зафіксовано поступ у захисті прав людини, забезпеченні свободи слова й розвитку інститутів громадянського суспільства.

У жовтні 2006 року між Україною та Європейським Союзом було укладено Меморандум про взаєморозуміння щодо аграрного діалогу, підписаний Міністерством аграрної політики України та Директоратом Європейської Комісії "Сільське господарство і розвиток сільських територій". Цей документ сприяв розширенню співробітництва у галузі сільського господарства, зокрема в реформуванні аграрного сектору України, удосконаленні ринків агропродукції, регулюванні використання ГМО та забезпеченні продовольчої безпеки.

До недоліків можна зарахувати те, що План дій не враховував амбіцій України щодо приєднання до Європейського Союзу. У результаті розбіжності у баченні засад співпраці між Україною та ЄС, зокрема стосовно можливості майбутнього членства, стали однією з причин виникнення невдоволення між сторонами. Це призвело до того, що Україна взяла на себе значні політичні зобов'язання з проведення демократичних реформ, економічних трансформацій і приведення національного законодавства у відповідність до стандартів ЄС, тоді як Європейський Союз обмежився наданням консультаційної та фінансової допомоги.

Реалізація Плану дій виявила ряд труднощів, що мали негативний вплив на його результативність. Зокрема, брак узгодженого механізму планування та звітності, який би відповідав міжнародним стандартам, створював перешкоди для контролю виконання заходів через відмінності у підходах між Україною та Європейським Союзом. Крім того, нечіткі формулювання пріоритетів, заходів і критеріїв виконання як у самому Плані, так і в урядових документах, не дозволяли точно оцінити досягнення цілей або успішність виконання запланованих дій.

Слабкі позиції України в процесі євроінтеграції та її невідповідність політичним і економічним вимогам для вступу до Європейського Союзу стали закономірним наслідком затримок і непослідовності у впровадженні реформ. У той період стало актуальним питання укладення нової угоди між Україною та ЄС замість чинної Угоди про партнерство та співробітництво (УПС). У березні 2007 року стартували переговори щодо Нової розширеної угоди (НРУ), яку Україна розглядала як документ, що має значно перевершити попередній, відкривши шлях до політичного зближення та економічної інтеграції з Євросоюзом.

Як зазначено в «Довіднику з міжнародної торгівлі», розширена та комплексна зона вільної торгівлі (РКЗВТ), викладена у Розділі IV Угоди про партнерство, значно виходить за рамки стандартної угоди про зону вільної торгівлі, яка передбачає лише скасування мит. Вона також зобов'язує Україну поступово впроваджувати суттєву частину регуляторного законодавства Європейського Союзу (*acquis communautaire*) протягом перехідного періоду, який розрахований на десять років.

25 жовтня 2017 року Кабінет Міністрів затвердив найбільш масштабний документ за всю свою історію — План дій із реалізації Угоди про партнерство між Україною, Європейським Союзом, Євратомом і країнами-членами ЄС. Особливістю цього плану є його основа на детальному вивченні взятих на себе зобов'язань, включаючи аналіз нормативних актів ЄС, які необхідно адаптувати. Документ дозволяє чітко визначити напрями змін у всіх 25 галузях правовідносин, що входять до переліку зобов'язань за Угодою.

Подальший розвиток процесів, пов'язаних із реалізацією Угоди про партнерство та створенням розширеної зони вільної торгівлі, заслуговує на увагу. Під час 20-го саміту між Україною та Європейським Союзом у липні 2018 року в спільній заяві голови Ради ЄС Дональда Туска, очільника Європейської комісії Жана-Клода Юнкера та Президента України Петра

Порошенка було наголошено, що ЄС визнає прагнення України до європейської інтеграції та підтримує її вибір на користь цього шляху, як зазначено в Угоді про партнерство. З 23 червня 2022 року Україна офіційно набула має статус члена в кандидата на вступ до ЄС.

РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ ТА НАПРЯМИ ЕКОНОМІЧНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНИ ТА ЄС НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

2.1. Динаміка та стан економічної співпраці з ЄС

Співпраця України з країнами-членами ЄС сприяє посиленню їхніх зовнішньоекономічних зв'язків і зростанню обсягів торгівлі та інвестицій, що суттєво впливає на економічний розвиток держави. Європейський Союз залишається ключовим партнером України у сфері торгівлі. За інформацією Державної служби статистики, у 2021 році експорт українських товарів і послуг до країн ЄС становив 26,8 мільярда доларів США, тоді як імпорт із 27 держав Євросоюзу досяг 28,9 мільярда доларів США.

З 2015 року обсяги торгівлі між Україною та Європейським Союзом демонстрували стабільне зростання, за винятком 2020 року, коли світова криза вплинула на економіку. Проте, за шість років експорт зріс у понад два рази, а імпорт збільшився на 88%. Угода про поглиблену та всеосяжну зону вільної торгівлі суттєво сприяла розвитку двосторонніх торговельних відносин із ЄС, допомагаючи відновленню після економічної кризи 2014–2015 років. Із моменту її запуску, товарообіг між Україною та ЄС почав активно зростати, і в 2021 році досяг рекордного рівня в 55,7 мільярда доларів США, що перевищило докризовий показник 2013 року на 32,2%.

Торговельний дефіцит України з країнами ЄС-27 у сфері товарів скоротився порівняно з докризовими показниками. У період 2016–2019 років середній дефіцит становив -3,3 мільярда доларів США, тоді як у 2013

році він був на рівні -9,7 мільярда доларів. Головним чинником такого зменшення стало зростання експорту української продукції до Євросоюзу. У 2021 році дефіцит зменшився ще більше й досяг позначки в 2,2 мільярда доларів США (рис. 1.1).

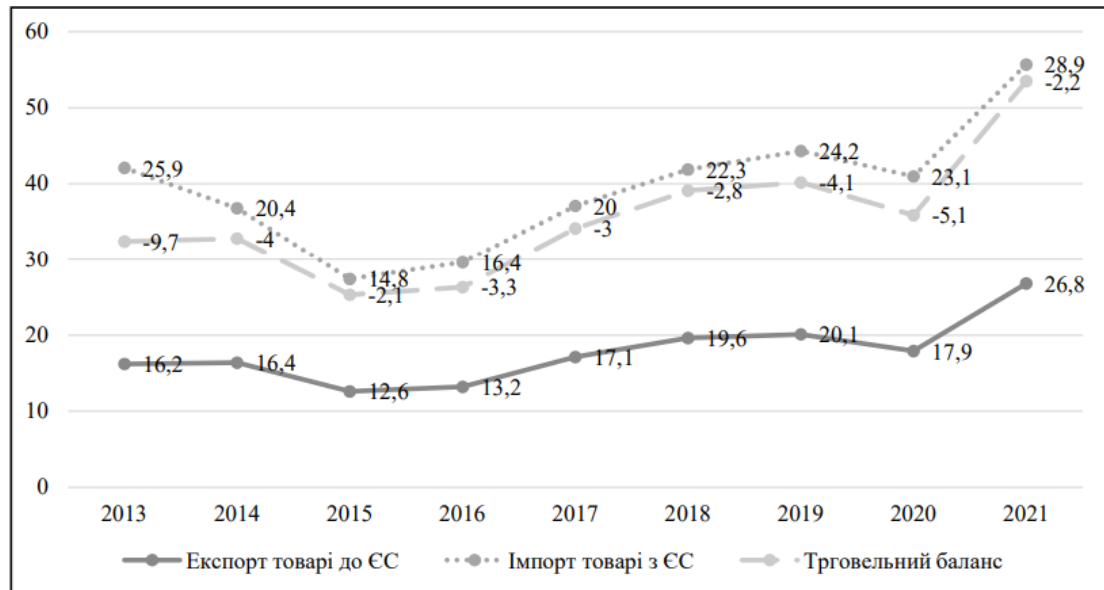

Рис. 1.1. Обсяги експорту та імпорту товарів між Україною та країнами ЄС-27 у період 2013–2021 років, млрд доларів США.

У 2019 році через економічний спад і зниження попиту, спричинені глобальною кризою, обсяг торгівлі товарами між Україною та країнами ЄС-27 зменшився. Експорт української продукції до ЄС скоротився на 12,5%, а імпорт із Євросоюзу в Україну знизився на 6,3%. Проте у 2022 році завдяки значному підвищенню попиту та цін на світових ринках товарообіг між Україною та ЄС почав відновлюватися. Експорт до ЄС зростав швидшими темпами, ніж імпорт. Зокрема, обсяг експорту до країн ЄС-27 зріс на 52,3%, досягнувши 28,1 мільярда доларів США, тоді як імпорт збільшився на 22,8% і становив 30,5 мільярда доларів США.

У 2020 році експорт товарів до країн ЄС-27 перевищив рівень 2012 року на 70,4%, що дорівнює приросту в 9,8 мільярда доларів США.

Водночас імпорт із ЄС-27 зріс на помірніші 15,2%, або на 3,5 мільярда доларів США. Протягом періоду дії Угоди про поглиблену та всеосяжну зону вільної торгівлі (ПВЗВТ) між Україною та Євросоюзом темпи зростання українського експорту до ЄС перевищували аналогічні показники експорту до інших регіонів світу. За результатами 2020 року, обсяг експорту до інших країн світу перевищив рівень 2012 року на 25,3%, тоді як до ЄС — на 70,4%. Імпорт із інших країн зростав швидше, ніж із Євросоюзу: у 2020 році він перевищив рівень 2012 року на 45,7%, тоді як з ЄС — лише на 15,2%.

Унаслідок спільної лібералізації доступу до ринків у рамках ПВЗВТ та змін у структурі зовнішньої торгівлі України, частка ЄС у загальному обсязі експорту та імпорту України помітно збільшилася. Зокрема, у період 2012–2014 років частка ЄС-27 у загальному експорті товарів з України в середньому становила 28,3%, тоді як у 2018–2020 роках вона зросла до 37,9%. Водночас частка ЄС-27 в імпорті товарів до України піднялася з 35,4% у 2012–2014 роках до 41,5% у 2018–2020 роках (рис. 1.2):

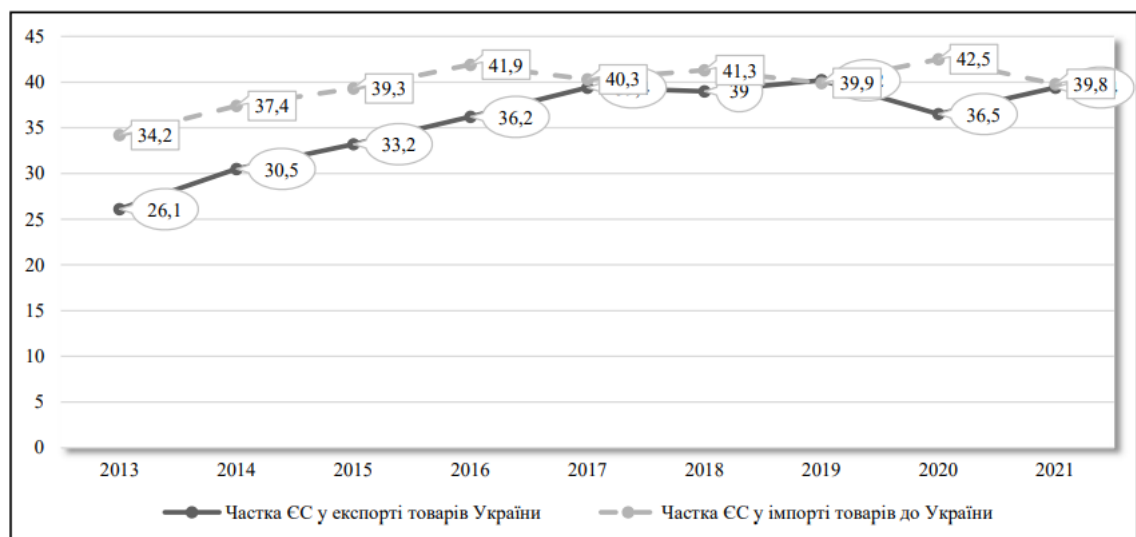

Рис. 1.2. Відсоткова частка країн ЄС-27 у товарообігу України в період 2013–2021 років.

У рамках угоди про Поглиблену та всеосяжну зону вільної торгівлі (ПВЗВТ) український експорт до країн ЄС став більш різноманітним, що сприяло зменшенню залежності від окремих товарних категорій. Станом на 2023 рік експорт ключових груп товарів з України до ЄС-27 зріс у порівнянні з показниками 2015 року, хоча динаміка зростання залежала від конкретного сектору. Це свідчить про поступове розширення торговельних можливостей та диверсифікацію на європейському ринку.

1. Виробництво металургійної продукції збільшилося на 2,01 млрд дол. США (+46% у 2022 році порівняно з 2014 роком).
2. Жири та олії як рослинного, так і тваринного походження, особливо соняшникова олія, зросли на 2,05 млрд дол. США (+440%).
3. Обладнання, техніка, електроніка та оптичні прилади, наприклад, побутова техніка й електричні кабелі, показали приріст у 1,35 млрд дол. США (+70%).
4. Сільськогосподарська та тваринницька продукція, такі як мед, зернові культури, м'ясо птиці та молочні продукти, зросли на 1,2 млрд дол. США (+38%).
5. Корисні копалини, у тому числі залізна руда, зросли на 1,1 млрд дол. США (+38%).
6. Продукція з деревини та паперу зросла на 1 млрд дол. США (+145%).
7. Промислові товари та мистецькі вироби, включаючи меблі та іграшки, збільшилися на 0,9 млрд дол. США (+430%).
8. Харчові продукти, зокрема з какао, зерна та цукру, зросли на 0,37 млрд дол. США (+49%).
9. Вироби з гуми, пластмас і їх похідних показали приріст у 0,36 млрд дол. США (+360%).
10. Товари з каменю, скла та кераміки, наприклад, керамічні вироби та скляна тара, зросли на 0,3 млрд дол. США (+440%).

- 11.Хімічна продукція, включаючи добрива та органічні сполуки, збільшилася на 0,28 млрд дол. США (+40%).
- 12.Товари легкої промисловості, такі як текстиль і вата, зросли на 0,18 млрд дол. США (+24%).
- 13.Транспортні засоби, судна та літальні апарати показали приріст у 0,08 млрд дол. США (+39%).

На сьогоднішній день ключовими компонентами експорту України до Європейського Союзу є сталь, руди заліза, сільськогосподарські культури та рослинні жири. Ці категорії товарів становлять близько 50% від загального обсягу поставок у країни ЄС (рис. 1.3.) .

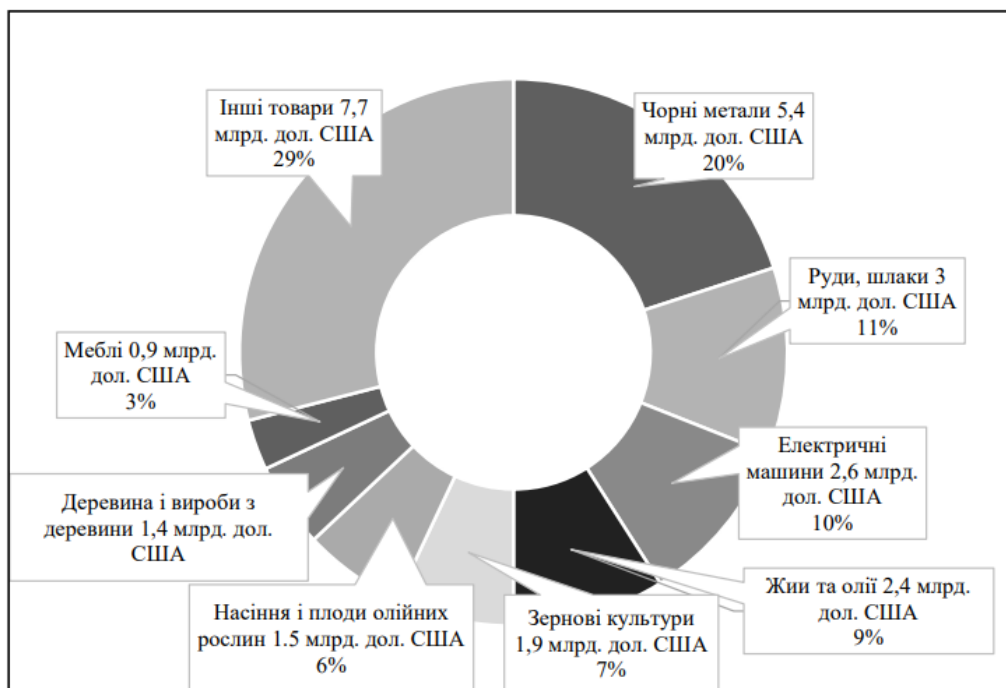

Рис. 1.3. Структура українського експорту до Європейського Союзу у 2021 році: мільярди доларів США та частка у відсотках (%).

У 2022 році експорт продукції аграрного та харчового сектору з України до країн ЄС зріс на 29% у порівнянні з попереднім роком і досягнув 7,9 млрд доларів США. Це зростання було зумовлене як збільшенням обсягів поставок, так і підвищенням світових цін на основні товарні позиції.

За підсумками року Україна повністю використала десять квот на безмитний експорт до ЄС, серед яких були такі товари, як соняшникова олія, овочі, молочна продукція, перероблені фрукти, соки, зернові, м'ясо яловичини та кондитерські вироби.

Певні квоти користуються надзвичайно високим попитом. Наприклад, квоту на соняшкову олію було повністю вичерпано ще на початку лютого 2023 року, як і у попередньому році. Станом на 20 лютого 2023 року повністю використано також квартальні квоти на яловичину та молочну продукцію. Основу українського експорту до ЄС складають переважно сировинні товари, тоді як з країн Євросоюзу Україна імпортує здебільшого техніку, промислове обладнання та високотехнологічну продукцію.

У 2022 році імпорт товарів із країн ЄС-27 до України зріс у ряді категорій порівняно з 2014 роком: транспортні засоби додали 1,02 млрд дол. США (+38%), харчові продукти промислового виробництва — 0,98 млрд дол. США (+70%), промислове обладнання — 0,91 млрд дол. США (+18%), а продукція хімічної галузі — 0,72 млрд дол. США (+15%). Експорт з України до країн ЄС-27 також збільшився, основними партнерами стали Польща (20,2%), Нідерланди (13,4%), Німеччина (11,1%) та Іспанія (9,0%), що разом забезпечили 74% усього експорту. Імпорт із ЄС до України найбільше надходив з Німеччини (22,3%), Польщі (18,4%), Франції (10,1%) та Італії (7,2%), формуючи 74% загального обсягу імпорту з Європи.

На 2021 рік, у порівнянні з 2014 роком, відбулося скорочення імпорту з країн ЄС-27 у таких групах продукції: паперові матеріали та вироби з деревини, металеві конструкції, харчові продукти тваринного і рослинного походження, а також вироби з кераміки, скла та мінералів.

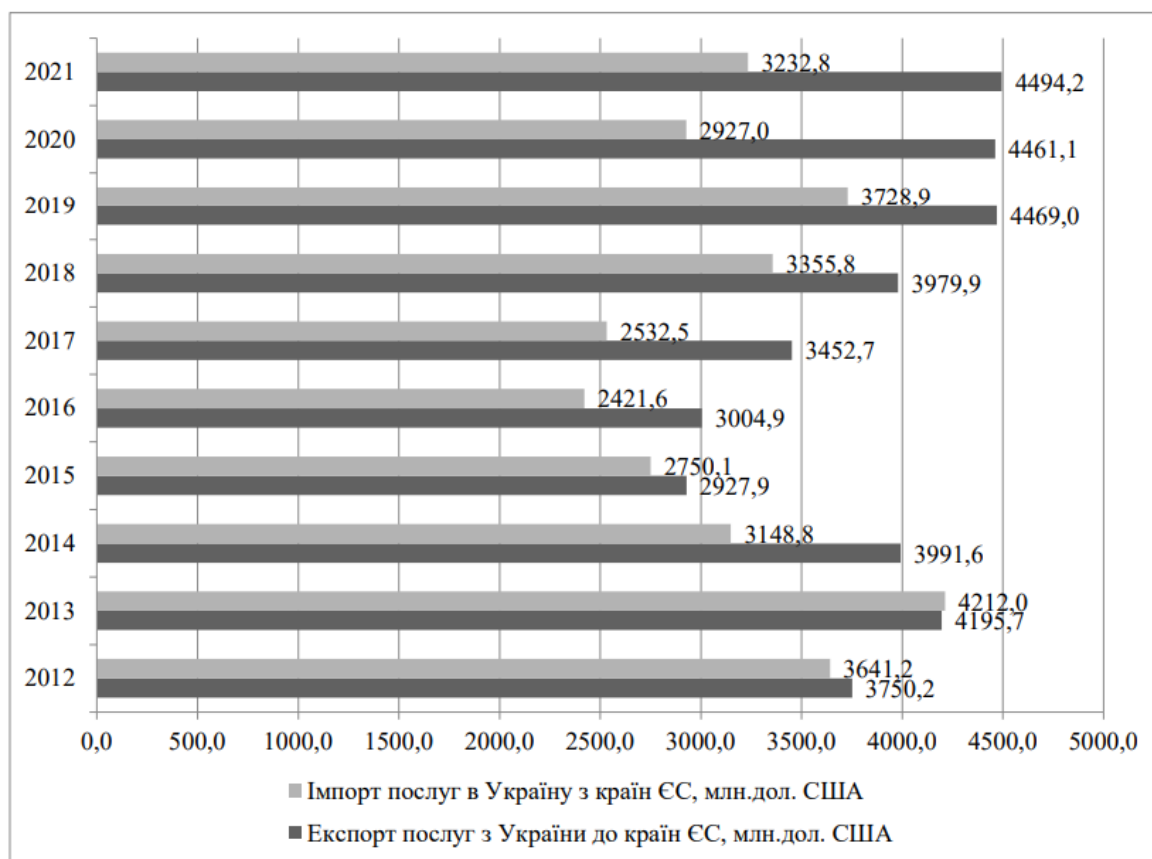

Рис. 1.4. Зміни в обсягах експорту та імпорту послуг між Україною та країнами Європейського Союзу у 2012–2021 роках, млн дол. США.

З 2012 до 2021 року експорт послуг з України до країн ЄС зріс на 744,0 млн дол. США, що становить 19,84% збільшення. Водночас імпорт послуг із ЄС до України за цей період знизився на 408,4 млн дол. США, або на 11,22% станом на 2021 рік. Протягом 2021 року Україна надавала послуги таким країнам ЄС, як Австрія, Бельгія, Болгарія, Греція, Данія, Естонія, Ірландія, Іспанія, Італія, Кіпр, Латвія, Литва, Люксембург, Мальта, Нідерланди, Німеччина, Польща, Португалія, Румунія, Словаччина, Словенія, Угорщина, Фінляндія, Франція, Хорватія, Чехія та Швеція.

Розширення доступу українських виробників до ринків ЄС дозволяє компенсувати негативний вплив зниження купівельної спроможності всередині країни. У перспективі зростання експорту українських товарів на

ринки Західної Європи може стати одним із основних рушіїв економічного зростання та збільшення ВВП України.

Таким чином, українські товари отримали вигідніші умови доступу на ринок ЄС порівняно з країнами, що не мають преференційних угод із Союзом і на які поширюються митні тарифи за режимом найбільшого сприяння (MFN).

Станом на кінець 2021 року, окремі товарні категорії залишалися захищеними від конкуренції митними ставками та тарифними квотами з боку ЄС. Серед них можна відзначити певні види сільськогосподарської продукції, продукти харчування, транспортні засоби, добрива та електричне обладнання.

Разом із тим, головною перешкодою для українських підприємств на європейському ринку залишаються нетарифні обмеження (НТЗ). Хоча ці заходи спрямовані на захист здоров'я і безпеки споживачів та загалом покращують їх добробут, вони також можуть створювати значні перешкоди, які іноді мають дискримінаційний чи несправедливий характер. У результаті, застосування нетарифних заходів може призводити до втрат у добробуті як для виробників, так і для споживачів в Україні та ЄС.

Український експорт до країн Європейського Союзу часто зіштовхується з технічними перешкодами у торгівлі (ТБТ), вимогами щодо здоров'я та безпеки продукції (СФЗ), а також з обмеженнями, пов'язаними з квотами, ліцензуванням у ручному режимі та іншими кількісними регуляторними заходами.

Згідно з положеннями Асоціаційної угоди, Україна поступово адаптує свою правову галузь та стандарти до європейських вимог у багатьох сферах, що впливають на торгівлю з країнами ЄС. Це сприяє тому, що виробництво продукції для внутрішнього споживання також відповідає європейським підходам і стандартам. Уніфікація правил і норм між Україною та ЄС скорочує регуляторні розбіжності й нетарифні перешкоди, що, своєю

чергою, знижує витрати українських виробників при виході на європейський ринок. Завдяки такій адаптації стандартів українські підприємства покращують свою конкурентоспроможність як на європейському, так і на внутрішньому ринках, а також на ринках інших країн, що сприяє зростанню обсягів експорту.

2.2.Розвиток інвестиційних відносин в межах україно-європейського партнерства

Капіталовкладення відіграють ключову роль у процесах інтеграції та слугують рушієм глобальних змін в економіці, створюючи як виклики для міжнародної співпраці, так і нові можливості для зміцнення партнерських зв'язків між країнами.

Європейський Союз є найбільшим економічним об'єднанням у світі та вагомим гравцем на міжнародній арені, виступаючи одним із головних донорів та драйверів розвитку. Його економічна потужність є значною, поступаючись лише Сполученим Штатам за рівнем економічної незалежності. У сфері прямих іноземних інвестицій ЄС також займає провідні позиції, що привертає значну увагу до його підходів у формуванні та реалізації інвестиційної політики.

Особливістю інвестиційної політики ЄС є її міжнародна спрямованість, що відрізняє її від національних інвестиційних стратегій. Основою механізму реалізації цієї політики є оптимізація капіталовкладень у межах інтегрованого простору Європи для сприяння стабільному економічному розвитку регіону.

Інвестиційна політика Європейського Союзу базується на принципах, закладених у його засновницьких договорах, та підходах до функціонування єдиного ринку, що сприяє вільному руху капіталу в межах Союзу і спрямована на ефективне освоєння капіталовкладень країнами-

учасниками. Згідно з інформацією Виконавчого органу ЄС, ця стратегія спрямована не лише на відкриття закордонних ринків для підприємств ЄС і гарантування їхньої безпеки, а й на формування стабільних і прозорих умов для здійснення комерційної діяльності.

Залучення міжнародних інвестицій та забезпечення безпеки капіталовкладень, дотримання міжнародних інвестиційних стандартів і вільного руху капіталу, платежів та необхідних спеціалістів — усе це є важливими складовими політики, які покликані зміцнити економічні позиції Союзу на світовій арені.

Європейський Союз є ключовим економічним і політичним партнером України в питаннях інвестування, враховуючи стратегічні геоекономічні орієнтири нашої держави. Через тривалу залежність від сировинних ресурсів, припинення економічних зв'язків із державою-агресором та прагнення розвивати сучасну промисловість, яка відповідатиме потребам європейського ринку, Україні вдалося сформуванати позитивні очікування щодо залучення інвестицій із країн ЄС, особливо після підписання Угоди про асоціацію.

Дослідження потенціалу інвестиційного співробітництва з ЄС є ваговою частиною зусиль з модернізації економіки України. Іноземні інвестиції виступають індикатором інтеграції в глобальну економіку, і співпраця України та ЄС відображає вплив світових економічних змін, зокрема рецесії, спричиненої глобальними кризами. Україна нині є важливим партнером для ЄС, і їхні відносини почали формуватися одразу після здобуття Україною незалежності в 1991 році.

Важливим етапом у розвитку інвестиційних відносин між ЄС та Україною стало набуття чинності Угоди про асоціацію, яка відкрила нові можливості для співпраці, замінивши попередні рамки взаємодії. Ця угода стала основним механізмом для зближення України з Євросоюзом,

сприяючи розширенню політичних контактів, зміцненню економічних зв'язків та утвердженню спільних цінностей між партнерами.

Зовнішні іноземні інвестиції мають особливе значення для відновлення економіки України, оскільки виступають пріоритетним джерелом сталого розвитку та відкривають можливості для отримання суттєвих переваг у довгостроковій перспективі.

Таблиця 1.5.

Ключові етапи розвитку інвестиційної співпраці між Україною та Європейським Союзом

Дата	Подія	Опис
1994 рік	Підписання рамкової угоди між Україною та Європейським Союзом	Документ заклав основу для політичного діалогу та економічної співпраці, охоплюючи аспекти торгівлі, інвестицій та правового регулювання.
2007 рік	Старт перемовин про посилення відносин між Україною та ЄС.	Переговори включали обговорення створення зони вільної торгівлі, яка мала стати стимулом для розширення інвестиційної діяльності.
2014 рік	Підписання Угоди про асоціацію з ЄС	Угода передбачала поглиблену інтеграцію України в європейську економічну систему, зокрема, спрощення умов для прямих іноземних інвестицій.
2016 рік	Часткове впровадження положень Угоди про асоціацію	Запровадження ПВЗВТ полегшило доступ інвесторів з ЄС до українського ринку та створило сприятливі умови для співпраці в різних секторах економіки.
2020 рік	Україна стала частиною ініціативи ЄС щодо сталого розвитку.	Цей крок відкрив нові можливості для інвестування в екологічно чисті технології, енергозбереження та відновлювані джерела енергії.
2022 рік	Європейська Рада ухвалила рішення про надання Україні статусу кандидата.	Цей статус підвищив довіру до України як до надійного партнера, сприяючи збільшенню інвестицій з боку країн ЄС.
2023 рік	Україна активно адаптує своє законодавство до стандартів Європейського Союзу.	Уніфікація правових норм полегшує доступ інвесторів на український ринок та створює сприятливі умови для інвестиційних проєктів у різних галузях.

Фінансова співпраця України та Європейського Союзу є заплутаною мережею відносин, що розвивається на основі багаторівневої взаємодії між регіональною, національною та наднаціональною політикою ЄС, а також включає відповідні інструменти співпраці на кожному з цих рівнів. У цьому процесі значну роль відіграють різноманітні фінансово-економічні організації, інвестиційні установи, фонди та програми розвитку, що належать як до ЄС, так і до країн-партнерів.

У період з 2018 до 2022 року обсяг капіталовкладень з країн Європейського Союзу в Україну щорічно збільшувався. У 2018 році прямі іноземні інвестиції склали 34,152 млрд доларів США, а в 2019 році, зі скороченням на 1,02%, цей показник знизився до 33,802 млрд доларів США. У 2020 році відбулося значне зростання на 15,47%, і обсяг інвестицій досяг 39,024 млрд доларів США.

За оцінками аналітиків, для сталого економічного зростання Україні необхідно залучати приблизно 25 млрд доларів інвестицій щороку. Проте, згідно з даними Державної служби статистики України, у 2020 році міжнародні інвестори спрямували в економіку країни лише 2750,4 млн доларів США у вигляді прямих інвестицій (капіталу акціонерів), з яких 2050,8 млн доларів надійшли від держав Європейського Союзу.

У порівнянні з 2019 роком, у 2020 році приплив капіталовкладень знизився на 12,5%, хоча це скорочення було менш відчутним, ніж у 2016 році (47%) або у 2013 році (50,2%). На кінець грудня 2020 року загальний обсяг прямих іноземних інвестицій (капіталу акціонерів) із держав ЄС склав 29 541,7 млн доларів США, що становило приблизно 81% від усіх іноземних надходжень в Україну.

У 2021 році інвестиційний обсяг зменшився на 10,8%, досягнувши 33,525 млрд доларів США, однак у 2022 році зафіксували зростання на 19,72%, і показник сягнув 40,143 млрд доларів США. Щодо частки прямих

інвестицій України до країн ЄС, вона протягом цього часу скоротилася з 77,2% у 2016 році до 72,9% у 2022 році.

У період з 2020 по 2022 роки динаміка іноземних інвестицій в Україну була нестабільною. До 2020 року спостерігався стійкий приріст прямих іноземних інвестицій (ПІІ) з понад 120 країн, що свідчило про позитивну динаміку. Однак у 2021 році вперше був зафіксований чистий відтік капіталу, який склав 912 млн доларів США. Скорочення інвестицій у 2021 році зумовлене значними економічними викликами, нестабільністю через тривалий військовий конфлікт і політичні перетворення з 2014 року, а також серйозним впливом пандемії COVID-19 на глобальні інвестиційні потоки.

Це є значним викликом, оскільки залучення іноземного капіталу відіграє ключову роль у забезпеченні стійкого розвитку різних країн, включаючи Україну. Нарощування інвестицій для забезпечення тривалого й комплексного відновлення після епідемії стало одним із ключових напрямів світової політики, сприяючи інвестуванню в оновлення інфраструктури.

Дієвим засобом для зміцнення співпраці у сфері інвестицій між Україною та Європейським Союзом, включаючи просування нашої держави до вступу в ЄС, є міжнародне співробітництво прикордонних територій, що підтверджується практикою численних країн Європи. Така взаємодія розвивається завдяки формуванню та активній участі місцевих громад прикордонних зон у транскордонних об'єднаннях. Залучення до таких єврорегіонів сприяє зміцненню інвестиційних відносин між регіонами України та сусідніми державами-членами ЄС. Міжнародне співробітництво прикордонних територій між Україною та країнами Євросоюзу здійснюється через спільні кордони із західними сусідами (Німеччина, Австрія, Італія, Болгарія) на рівні міждержавних домовленостей, територіального управління, місцевих громад та структур влади.

Фінансові зв'язки між Україною та Європейським Союзом утворюють складну мережу взаємовідносин, яка вибудовується завдяки інтеграції політик регіонального, державного та міждержавного рівнів ЄС із відповідними механізмами співпраці на кожному з цих етапів. Значущу роль у цій структурі відіграють установи, що займаються фінансуванням та інвестуванням, спеціалізовані фонди, а також плани модернізації, які реалізуються як за підтримки ЄС, так і за участі його міжнародних партнерів.

Серед галузей невиробничої сфери найбільш привабливими для іноземних інвесторів залишаються фінансові послуги, особливо банківський сектор, через високу швидкість окупності інвестицій. Чимало іноземних активів в Україні контролюється інвесторами з таких країн:

- США (*Citibank, JP Morgan Chase*);
- Великобританія (*HSBC, Barclays*);
- Канада (*Toronto-Dominion Bank, Scotiabank*);
- Швейцарія (*Credit Suisse, UBS*);
- Китай (*Industrial and Commercial Bank of China, Bank of China*);
- Польща (*PKO Bank Polski, Pekao SA*).

Україна також приєдналася до кількох ключових партнерств у рамках Європейського зеленого курсу, таких як Коаліція чистого водню (у якій вже беруть участь окремі державні та приватні компанії), Ініціатива з виробництва акумуляторів, Партнерство з використання сировинних ресурсів, а також коаліції у сфері низьковуглецевих технологій, промислових хмарних рішень і цифрових платформ. Така співпраця сприятиме залученню капіталовкладень та наданню технічної підтримки для розвитку української економіки.

Ще однією вагомою сферою взаємодії між ЄС та іншими регіонами є охорона природного розмаїття. У своїй Стратегії щодо збереження біорізноманіття до 2025 року ЄС зобов'язався підтримувати інші держави, зокрема партнерів у Центральній Азії, у протидії втраті природних ресурсів. Основним очікуванням від інвестиційного партнерства між ЄС та Україною є створення сприятливих умов для розвитку бізнес-клімату в Україні, що залишається однією з найактуальніших задач. Для подальшого покращення інвестиційного середовища пріоритетним є вдосконалення правової та організаційної бази, що забезпечить ефективність механізмів сприяння інвестиціям, а також створить умови для збереження та підвищення конкурентоспроможності національної економіки.

Основною метою взаємної інвестиційної співпраці має бути не тільки нарощування обсягів капіталовкладень, але й забезпечення сталого відтворення капіталу з акцентом у інноваційний і соціальний прогрес.

РОЗДІЛ 3. Вихід українського бізнесу на ринок країн ЄС

3.1. Проблеми та виклики , які постають перед українським бізнесом під час виходу на ринок ЄС

Кожна криза спонукає до трансформацій, і українські бізнесмени, схоже, вже призвичаїлися до потреби оперативно пристосовуватися до нових викликів та умов здійснення підприємницької діяльності.

У 2022 році підле вторгнення агресора на територію України та терористичні удари по інфраструктурі змусили український бізнес активно шукати способи подолати ці труднощі й вижити. Для деяких підприємців це був перший досвід виходу на іноземні ринки, і, хоч уникнути помилок,

які іноді призводять до закриття бізнесу або банкрутства, було неможливо, цей досвід став важливим уроком.

Згідно з дослідженням Gradus, проведеним влітку 2022 року, після 24 лютого в Україні лише 22% компаній зберегли повний обсяг роботи. Більше половини підприємств діють частково, а приблизно кожне п'яте тимчасово припинило діяльність.

При цьому близько половини компаній потребують повного або часткового переміщення, причому 12% уже здійснили релокацію, а 20% знаходяться в процесі. Для тих, хто обирає релокацію за кордон, пріоритетним напрямом є Євросоюз, куди свій бізнес перемістили або планують перемістити 62% підприємців. Інші обирають Азію (15%) та Північну Америку або країни колишнього СНД (по 8%).

Основними причинами вибору ЄС є його територіальна близькість, доступ до значних ринків, прозора податкова система, правова стабільність і підтримка українських підприємців та громадян. Понад 83% респондентів вважають, що українські компанії можуть конкурувати на ринках ЄС, причому 46% рішуче погоджуються з цим твердженням, а 37% визнають, що це можливо, хоча й зі складнощами.

Юридичні норми країн Євросоюзу суттєво відрізняються від українських, тому важливо мати глибокі знання в цих питаннях. Навіть загальноєвропейські директиви часто мають локальні особливості у різних країнах.

Самостійне вивчення всіх нюансів може виявитися неефективним, оскільки це забирає значні ресурси, а ризик пропустити важливі деталі залишається високим. Тому компанії, що виходять на зовнішні ринки, потребують юриста, який розуміється на міжнародному праві, та місцевих спеціалістів для консультацій. Без належного юридичного супроводу важко досягти стабільної діяльності та успішної інтеграції в європейське бізнес-середовище.

Юридичний аудит може виявити не лише труднощі, але й серйозні обмеження для реалізації окремих продуктів і послуг. Це особливо стосується товарів, які підпадають під імпортні квоти, законодавчі обмеження або регуляторні вимоги, що можуть суттєво обмежити або зробити збитковими звичні бізнес-моделі.

Усі товари, що ввозяться на митну територію Європейського Союзу, повинні обов'язково відповідати всім вимогам ЄС, які забезпечують захист прав споживачів. Ці положення можуть суттєво змінюватися залежно від виду товару, проте загалом їх можна розділити на такі групи:

- інженерні характеристики;
- природоохоронні стандарти;
- правила гігієни та фітосанітарного контролю.

Зокрема, у ЄС для окремих товарів існують маркетингові стандарти та імпортні обмеження, які використовуються як інструменти для захисту внутрішнього ринку від продукції, що не відповідає європейським вимогам щодо якості та безпеки.

За таких умов українським виробникам необхідно вивчити особливості європейського споживчого попиту, провести аналіз ринку та оцінити, наскільки їхня продукція конкурентоспроможна. Це допоможе чітко визначити сильні й слабкі сторони товарів під час такого аналізу.

Стратегії українських компаній на закордонних ринках можна поділити на дві протилежні за цілями та підходами. Перший варіант — це стратегія «швидкого накопичення капіталу», яка фокусується на максимальному прибутку за короткий час будь-якими методами. Другий варіант — стратегія «тривалого утримання позицій», яка орієнтована на стабільне та планомірне зростання. Основною метою виходу на закордонні

ринки для компаній є максимізація прибутку за допомогою економії на масштабах.

Для успішної діяльності українських підприємств на міжнародних ринках потрібні значні та добре спрямовані зусилля. Іноземні споживачі мають високі вимоги до якості, асортименту, рівня обслуговування та реклами продукції. У розвинених країнах діють суворі стандарти та регламенти, які чітко визначають вимоги до експлуатаційних характеристик обладнання й умов використання товарів.

Вихід на зовнішні ринки вимагає адаптації до нових умов, таких як інші податкові системи, валютні операції, цінова політика та транспортні методи. Це потребує ретельного аналізу кожної нової умови зовнішнього середовища, щоб забезпечити вигідний результат. У процесі оцінюються обсяг потенційних продажів, витрати, інвестиції в логістику, наявність кваліфікованого персоналу та інші ключові фактори. Загалом вибір стратегії виходу на міжнародні ринки базується на таких критеріях, як форма інвестування, витратність, ринкова привабливість, рівень контролю над ринком, ризики та можливість виходу з ринку, якщо це буде необхідно.

Європейські правила щодо персональних даних дуже суворі й зобов'язують компанії відповідально підходити до обробки інформації користувачів. Це стосується не лише перекладу сайтів чи застосунків: продукти часто потребують суттєвих доробок та оновлень для відповідності європейським стандартам.

Особливі вимоги висуваються до сервісів, які збирають конфіденційну інформацію, наприклад медичні чи фінансові дані. У таких випадках компанії несуть значну відповідальність за дотримання правил, а недотримання може призвести до великих штрафів.

Для виходу на європейський ринок бізнес має змінити підхід до обробки даних: важливо усвідомити, що персональна інформація належить

користувачу, а компанія отримує право на її обробку лише для задоволення його потреб та виключно за згодою.

Забезпечення відповідності до вимог Регламенту захисту даних (GDPR) має стати пріоритетним кроком для будь-якого бізнесу, який орієнтується на ринок ЄС.

Україна продовжує крок за кроком адаптуватися до норм ЄС у галузях уніфікації вимог, вимірювання, підтвердження компетентності, перевірки відповідності та нагляду за ринком. Значна частина завдань і обов'язків, передбачених Угодою про асоціацію та Додатком III до неї, вже виконується. Наразі завершується попередня оцінка української інфраструктури якості для укладання Угоди АСАА.

3.2. Інтеграція українського бізнесу до ринку ЄС

З отриманням статусу претендента на вступ до ЄС Україна здобуває можливість користуватися фінансовою підтримкою, яку Євросоюз надає країнам, що готуються до вступу. Ця підтримка, обсягом 14 мільярдів євро, виділяється протягом кількох років і спрямовується за визначеними програмами – через гранти, інвестиції та технічну допомогу. Зокрема, значні кошти планується інвестувати в аграрний сектор України, де ЄС передбачає підтримку в розмірі приблизно одного мільярда євро.

Проте через повномасштабну війну потреби України у відновленні зросли багаторазово. Тому держава сподівається акумулювати додаткові ресурси через Трастовий фонд солідарності, розраховуючи на те, що країни ЄС інвестуватимуть у післявоєнну відбудову України як у потенційного члена об'єднання, а не як у стороннього партнера.

Статус кандидата також відкриває нові можливості для українського бізнесу. За умов підписання необхідних угод і внесення змін до законодавства, українські компанії зможуть скористатися фінансовими

фондами ЄС, отримати підтримку для малого та середнього бізнесу, вигідні умови для фермерських господарств, а також прозорі правила оподаткування. Це полегшить бюрократичні процеси у сфері торгівлі з державами ЄС та забезпечить вихід на широкий європейський ринок. Європейський Союз прагне також зменшити нетарифні бар'єри, запроваджуючи спільні стандарти сертифікації, що створить передумови для сталого економічного розвитку та посилення конкурентоспроможності України.

Вступ України до Європейського Союзу обіцяє численні перспективи для держави загалом і для українського бізнесу зокрема, відкриваючи перед ним нові можливості. Однією з головних переваг є вихід на великий європейський ринок, доступ до якого уже стає реальністю. Присвоєння Україні статусу кандидата ЄС не лише наближає країну до європейської інтеграції, але й засвідчує готовність Євросоюзу взяти на себе часткову відповідальність за економічну стабільність України, сприяючи гармонійному злиттю її ринкових умов з європейськими стандартами та вимогами.

Для українських підприємців членство в ЄС обіцяє новий рівень довіри з боку інвесторів, що позитивно вплине на залучення капіталів. Важливим аспектом є доступ до європейських фондів та програм, спрямованих на підтримку малого й середнього бізнесу, що забезпечить значну фінансову допомогу для модернізації та розвитку. Крім того, програми кредитування ЄС відкриють нові можливості для українських компаній, полегшуючи доступ до необхідних фінансів на вигідних умовах. Підприємці зможуть також користуватися спрощеними умовами експорту, що дозволить без мит і кількісних обмежень виходити на ринок ЄС, досягаючи аудиторії в 450 мільйонів споживачів.

Європейська інтеграція також передбачає уніфікацію стандартів сертифікації товарів, що дасть українським виробникам змогу конкурувати

на рівних з європейськими компаніями. При цьому важливим аспектом стане суворе дотримання принципів конкурентної політики і захисту інтелектуальної власності, що створює сприятливі умови для інновацій, але водночас може стати викликом для бізнесів, які лише адаптуються до нових вимог. Тож, європейська перспектива для українських підприємців означає не тільки розширення можливостей, але й додаткові вимоги, що спонукатимуть до підвищення стандартів і професійного зростання.

Запровадження так званого «промислового безвізу» стане важливим кроком для стимулювання економічного розвитку України, оскільки відкриє нові можливості для інтеграції українського бізнесу в європейські ланцюги доданої вартості. Це сприятиме подальшому включенню української економіки до єдиного ринку ЄС, зміцнюючи зв'язки з європейським економічним простором.

«Промисловий безвіз» — це розмовний вираз, який використовують для позначення домовленості щодо взаємного визнання стандартів оцінки відповідності та прийняття промислових виробів на ринки обох сторін. Такі угоди Європейський Союз укладав із країнами, що мали статус кандидатів на вступ до ЄС, а також з державами Середземномор'я. Основна перевага АСАА полягає в тому, що продукція, включена до угоди, може вільно поширюватися на ринку ЄС без зайвих бюрократичних бар'єрів і посередництва європейських резидентів.

Для України укладення Угоди АСАА стане значним кроком у напрямку економічної інтеграції з ЄС у сфері технічного регулювання.

У квітні 2022 року Європейська комісія вжила безпрецедентних заходів на підтримку України у відповідь на повномасштабне російське вторгнення. На продукцію нашої держави тимчасово скасували всі тарифи, а також уклали договір щодо автомобільних вантажоперевезень, що сприяло підтримці економічних відносин із Євросоюзом.

Крім того, якщо до початку війни частка Євросоюзу у зовнішній торгівлі України становила 41%, то у 2023 році цей показник зріс до 55,5%. Це стосується не лише українського експорту до ЄС, але й імпорту життєво необхідних товарів, зокрема 90% палива та 70% медичних препаратів, які Україна отримує з Європи.

Європейська Комісія ініціювала масштабну програму на суму 20 мільйонів євро для підтримки українських інноваційних компаній. Завдяки спеціальним змінам у робочій програмі Ради з питань інновацій Європейського Союзу на 2022 рік, ця пропозиція була спрямована на підтримку не менше 200 українських стартапів у сфері глибоких технологій (deep tech), надаючи до 60 тисяч євро кожному. Крім фінансової підтримки, стартапи отримали доступ до бізнес-консультацій та можливостей для налагодження партнерських відносин, що розширили їхню інтеграцію у європейську інноваційну екосистему, що сприятиме виходу на нові ринки.

Програма фінансувалася через конкурс пропозицій серед загальноєвропейських стартап-асоціацій, які підтримують українські компанії. Конкурс, запущений 23 червня 2022 року, сприяв стабільній роботі українських стартапів і розширенню їхніх можливостей у ЄС. Починання також сприяло підготовці вітчизняних підприємств до майбутнього фінансування з боку Європейської інноваційної ради, яке передбачає грантову та інвестиційну підтримку в розмірі до 17 мільйонів євро з потенційною можливістю залучити значно більші обсяги приватного капіталу.

Після завершення процесу ратифікації, під час саміту Україна-ЄС, була підписана угода про приєднання України до програми «Горизонт Європа» та дослідницької програми Євратому. Ця угода відкриває нові перспективи для співпраці між європейськими й українськими вченими, інноваторами, закладами освіти та бізнесом, включаючи малі й середні

підприємства, дозволяючи їм разом вирішувати актуальні завдання та досягати разом результатів.

Ця підтримка доповнює існуючі програми, зокрема «Європейський дослідницький простір для України» (ERA4Ukraine), Horizon4Ukraine, ERC for Ukraine, а також спеціальну стипендійну ініціативу в розмірі 25 млн євро в межах «Дій Марії Склодовської-Кюрі» (MSCA), спрямовану на підтримку українських науковців, які були вимушені змінити місце проживання.

Проект “Business Bridge – Ukraine-Ready4EU” створений як частина програми Європейської комісії для підтримки інтеграції українського бізнесу на Єдиний ринок ЄС. Головна мета проекту — допомога малому та середньому бізнесу України адаптуватися до стандартів ЄС, зміцнити фінансову стабільність компаній, які зазнали впливу війни, та сприяти їхній взаємодії з європейськими партнерами. Кожна компанія, що відповідає критеріям, може отримати до 2 500 євро підтримки для адаптації та розвитку. Учасники повинні бути зареєстровані в Україні, вести діяльність на підконтрольних Україні територіях або в країнах ЄС, і підтвердити, що їхній бізнес постраждав через війну.

Проект спрямований на полегшення виходу українських компаній на міжнародні ринки за допомогою фінансування експорту, створення партнерств у країнах ЄС, дотримання європейських стандартів якості та підвищення конкурентоспроможності. Крім фінансування, Business Bridge пропонує підприємствам консультаційну підтримку, що включає юридичні консультації, інформацію про європейські стандарти та аналіз ринків. Це сприяє підготовці компаній до ефективного входження на нові ринки.

Також проект допомагає українським компаніям брати участь у міжнародних виставках і форумах, що сприяє встановленню ділових зв'язків і розширенню клієнтської бази. Окрім цього, компанії можуть використовувати кошти для навчання персоналу, що підвищує їхню

готовність до роботи за новими стандартами. Така підтримка сприяє створенню стійких бізнес-структур, здатних працювати на ринках ЄС.

“Ukraine-Ready4EU” є частиною масштабнішої програми підтримки української економіки в умовах війни, що сприяє швидкому відновленню та розвитку постраждалих підприємств. Проєкт розрахований на участь до 1 500 компаній і діє до червня 2025 року або до вичерпання фінансування.

Для успішного розвитку економічного партнерства потрібна активна фінансова допомога з боку держави, адже адаптація виробничого процесу до європейських стандартів часто потребує додаткових інвестицій. Важливим є розв’язання питань стосовно отримання українськими експортерами фінансових ресурсів на сприятливих умовах та забезпечення їх можливості закуповувати сировину й матеріали відповідної якості. Це сприятиме поступовому зростанню обсягів експорту та підвищенню конкурентоспроможності українських товарів на європейському ринку.

Однією з фінансових труднощів, що негативно впливає на українських підприємців в ЄС, залишається непрозора та часто затримувана процедура повернення ПДВ. Хоча завдяки системі автоматичного відшкодування податку ця проблема частково вирішується, існує значна заборгованість за попередні періоди, яка продовжує залишатися невирішеною. Крім того, потенціал реінвестування прибутків для внутрішніх інвестицій у модернізацію виробництва використовується недостатньо ефективно, що обмежує можливості для оновлення та розширення виробничих потужностей.

Сьогодні інтеграція українського бізнесу в Європейський Союз має особливе значення для економічної стабільності України, особливо на тлі сучасних викликів, пов'язаних із війною. За результатами 2023 року, ЄС залишається головним партнером України у сфері торгівлі, забезпечуючи майже 56% товарообігу. Загальний обсяг торгівлі між Україною та ЄС досяг

61,9 мільярдів євро. Основними експортними товарами є зерно, олії та продукція металургії, тоді як з ЄС до України імпортують переважно мінеральне паливо, машини та транспортне обладнання. Така структура відображає тенденцію до сировинного експорту, проте відбувається поступова диверсифікація, що сприяє зміцненню позицій українських виробників на європейському ринку.

Важливим фактором підтримки для України стало рішення ЄС про скасування мита та квот на українську продукцію у 2022 році, яке діятиме до 2025 року, що стало важливим поштовхом для експорту на тлі обмеженого доступу до інших ринків. У відповідь на логістичні виклики, спричинені заблокованими чорноморськими портами, ЄС створив так звані «шляхи солідарності», що забезпечують транспортування українських товарів через сусідні країни, як-от Польщу, Румунію, Словаччину та Угорщину.

На сьогодні актуальним залишається питання гармонізації законодавства України з нормами ЄС, особливо у сферах технічних стандартів, санітарних і фітосанітарних вимог, а також цифрової економіки та енергетики. Україна працює над оновленням енергетичної інфраструктури з метою інтеграції до європейського енергоринку, а також намагається адаптувати своє законодавство до регуляцій цифрових послуг ЄС, що включає розвиток е-комерції та поштових послуг. На перспективу планується синхронізація транспортної та залізничної інфраструктури України зі стандартами ЄС, що сприятиме покращенню транскордонної торгівлі та розвитку інфраструктури.

Також важливим аспектом є доступ до європейських інвестиційних ініціатив, зокрема від Європейської фінансової установи реконструкції та розвитку, яка забезпечує допомогу малим і середнім підприємствам в Україні.

Це допоможе українським компаніям бути більш конкурентоспроможними на європейському ринку та сприятиме загальній економічній стійкості країни, полегшуючи її шлях до економічної інтеграції з ЄС.

ВИСНОВКИ

Під час виконання дипломної роботи здійснено теоретичний огляд специфіки еволюції економічних взаємин Україною і країнами Європейського Союзу, а також обґрунтовано механізми їх оптимізації в рамках геоекономічної спрямованості зовнішньоекономічної стратегії України. Отримані результати дали змогу сформулювати такі висновки.

Інтеграція України в економічний простір ЄС відіграє важливу роль у стабілізації та зміцненні економіки, особливо в умовах нинішніх викликів, що стоять перед країною. У період з 2022 по 2024 рік, Європейський Союз утримував лідируючу позицію серед торговельних партнерів України, забезпечуючи понад 55% від загального обсягу товарообігу. Цей показник свідчить про значний рівень економічної взаємодії, який сприяє зближенню економічних структур України та ЄС.

Укладання Угоди про асоціацію з Європейським Союзом та створення поглибленого економічного партнерства без торговельних бар'єрів надали українському бізнесу нові перспективи для розширення діяльності на європейських ринках. Як повідомляє Міністерство економіки України, у 2022 р. обсяг торгівлі товарами між Україною та ЄС становив 61 млрд євро, який є одним із найвищих показників. Це дало змогу стабілізувати економіку та компенсувати втрати на інших ринках. Крім того, у 2023 році ЄС продовжив дію режиму безмитного експорту для української продукції до 2024 року, що сприяло зростанню експорту на 18% порівняно з довоєнними показниками. Основними експортними групами

залишаються зерно, олії, продукція металургії та деякі види машинобудування.

Інтеграція з ЄС вимагає адаптацію українського законодавства до європейських норм. Це включає впровадження стандартів у сфері технічного стандартизування, гігієнічних правил та норм захисту рослин запроваджено оновлені вимоги для гарантування якості й безпеки продукції, енергетики та цифрових послуг. За умовами Угоди про асоціацію Україна поступово гармонізує свої технічні стандарти з європейськими, що полегшить доступ українських товарів до європейських ринків. Одним із важливих кроків є впровадження єдиних принципів у державну підтримку виробників і антимонопольну політику, що зменшило митні бар'єри для українських експортерів.

Позитивний результат від співпраці з ЄС проявляється і в зростанні обсягу закордонних вкладень. У 2023 році фінансова установа, що займається реконструкцією та розвитком країн Європи, надала понад 1,6 млрд євро для підтримки середнього та малого підприємництва України, орієнтованого на ринки Європи. Завдяки цьому українські підприємства отримали можливість скористатися грантами та програмами розвитку, що допоможуть оновити виробництво та створити додаткові робочі місця.

Європейський Союз надає вагому підтримку українському бізнесу через різноманітні програми та фонди, що допомагають українським компаніям виходити на європейський ринок. Однією з таких ініціатив є програма “EU4Business” яка надає малим і середнім підприємствам фінансову, технічну та консультаційну допомогу. У межах цієї програми українські підприємці можуть отримати гранти, вигідні кредити та пройти навчальні курси з адаптації до європейських стандартів, що включає сертифікацію продукції.

Таким чином, стратегічний європейський напрям розвитку економіки України є не тільки важливим інструментом післякризового відновлення,

але й надійним шляхом для її сталого зростання в майбутньому. Подальше впровадження європейських стандартів і поглиблення реформ у різних секторах економіки зміцнить конкурентоспроможність української продукції, сприятиме залученню іноземного капіталу та поліпшенню рівня життя громадян. Успішна реалізація європейського вектору дозволить Україні стати важливою складовою європейського економічного простору та забезпечити стабільний економічний розвиток.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Закон України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання» від 1 липня 2014 року №1555-VII.
2. Закон України «Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу» від 18 березня 2004 року №1629-IV.
3. Закон України «Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу» від 18 березня 2004 року №1629-IV.
4. Закон України «Про заходи щодо стимулювання зовнішньоекономічної діяльності» від 24.12.2015 р. №912-VIII // Відомості Верховної Ради. – 2016. – №3, ст.33.
5. Закон України «Про Концепцію загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу» від 21 листопада 2002 р. №228– IV.
6. Закон України «Про ратифікацію Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони» // Відомості Верховної Ради України. - 2014. - №40, ст. 2021.
7. Закон України «Про ратифікацію Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони» // Відомості Верховної Ради України. - 2014. - №40, ст. 2021.
8. Закон України «Про транскордонне співробітництво» від 24.06.2004 р. №1861-IV.
9. Постанова Верховної Ради України «Про Основні напрями зовнішньої політики України» // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1993. – №37, – ст.379.

10. Постанова Кабінету Міністрів України «Про виконання Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони» від 25 жовтня 2017 р. №110 .

11. Біла С.О. Стратегічні пріоритети міжнародного економічного співробітництва України та ЄС у сфері сталого розвитку / С.О.Біла. І.М. Захаров // Стратегія розвитку України. НАУ. – 2017. – № 2. – С. 27- 34.

12. Біловол В.С., Біленко А.О. Правові основи членства держав у європейському союзі та перспективи для України // Юридичний науковий електронний журнал. 2020. – №1. – С. 282-284.

13. Енциклопедія з експортування в ЄС на засадах ПЗВТ [Текст] / [уклад. М. Хеллер, С. Нерпій, В. Пятницький]. – К, 2016. – 1723 с. 19. Європейський проект та Україна: монографія [Текст] / А.В. Єрмолаєв, Б.О. Парахонський, Г.М. Яворська, О.О. Резнікова та ін. - К.: НІСД, 2012. – 192 с.

14. Кіндзерський Ю.В. Євроінтеграційний вектор модернізації суспільства: проблеми формування в Україні. Євроінтеграційний ресурс розвитку глобального підприємництва [Електронний ресурс]: Збірник матеріалів Дискусійної платформи; 17 травня 2019 р. / за ред. А.М. Поручника. Київ: КНЕУ, 2019. – С. 34-36.

15. Козирєва О. Поглиблення інтеграції України з ЄС / О. Козирєва // Науковий вісник Мукачівського державного університету, 2015 Серія Економіка. Ви.2(4). Ч1. – С.157-163.

16. Корочанська А.О. Пан'європейський рух: ідея та втілення / А.О. Корочанська // Література та культура Полісся, серія «Історичні науки». – 2016. – Вип.81, № 4. – С.202-207.

17. Побоченко Л.М. Україна й Європа: цінності та стандарти/ Б.В. Глуховська, Л.М.Пбоченко // Сучасні міжнародні відносини: актуальні

проблеми теорії і практики – 2020: міжнародна науково-практична конференція, 17 квітня 2020 року: тези доп. – К., 2020. – С.434-440.

18. Рибаківа Т. О. Сучасний стан інвестиційно-фінансового співробітництва України та європейського союзу / Т. О. Рибаківа // Економічний вісник університету. - 2020. – Вип. 46. – С. 183-191.

19. Розвиток інноваційної системи України в європейському науковотехнологічному просторі: наукова доповідь / за ред. чл.-кор. НАН України І.Ю. Єгорова; НАН України, ДУ «Ін-т екон. та прогнозув. НАН України». Київ, 2018. – 198 с.

20. <http://www.me.gov.ua/> – Офіційний сайт Міністерства економіки України.

21. <https://ukrstat.gov.ua/> – Офіційний сайт Державної служби статистики України.

22. Угода про партнерство і співробітництво між Україною і Європейськими Співтовариствами та їх державами-членами. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/998_012/page

АНАЛІЗ СХОЖОСТІ ВІДПОВІДНО ДО РЕЗУЛЬТАТІВ	
БУЛО	СТАЛО
С.7 Основними пріоритетами цієї співпраці можна виділити : ● розвиток тісних політичних відносин завдяки політичному діалогу між Сторонами; ● пришвидшення сталого розвитку через підтримку розширення торгівлі, залучення інвестицій і встановлення збалансованих економічних відносин між Учасниками.; ● закладання підґрунтя для економічної, соціальної, фінансової, громадської, науково-технічної та культурної співпраці, що приносить взаємну користь.; ● сприяння зусиллям України у зміцненні демократичних інститутів, розвитку її господарства та завершенні процесу переходу до ринкової економічної моделі (Стаття 1 Угоди)..	Основними напрямками співпраці можна визначити такі: ● зміцнення політичних відносин через активний політичний діалог між сторонами; ● стимулювання сталого розвитку шляхом підтримки зростання обсягів торгівлі, залучення інвестицій та формування збалансованих економічних відносин між партнерами; ● створення основ для взаємовигідної економічної, соціальної, фінансової, науково-технічної та культурної взаємодії; ● підтримка України у зміцненні демократичних інституцій, розвитку економіки та завершенні переходу до

	ринкової економічної моделі (відповідно до Статті 1 Угоди).
C.9 Євроінтеграція – це трансформація мислення. Потрібно, щоб з нашого світогляду зникли залишки «радянщини». Основою життя та новим стандартом у нашій країні мають стати відповідальність, взаємоповага, повага до закону та гідності. Простими словами, якщо ви шанобливо ставитеся до інших, паркуєте автомобіль у дозволених місцях, дбаєте про чистоту своєї оселі й міста, раціонально використовуєте ресурси країни – то ви вже дієте як справжній європеєць. Європейське мислення, яке ґрунтується на шести ключових цінностях, є основою процвітання Європейського Союзу. Євроінтеграція України – це зміна світоглядних засад на всіх рівнях життя та рух у напрямку європейського добробуту.	Євроінтеграція – це перш за все зміна способу мислення. Для досягнення цієї мети важливо позбутися залишків "радянського" світогляду. Основою суспільного життя в Україні мають стати відповідальність, повага до закону, гідність і взаємоповага. Іншими словами, коли ви дотримуетесь правил, паркуєте автомобіль тільки у визначених місцях, піклуєтеся про чистоту свого будинку і навколишнього середовища, а також ефективно використовуєте ресурси, то вже практикуєте європейський підхід до життя. Європейське мислення, засноване на шести ключових цінностях, лежить в основі успішного розвитку країн Європейського Союзу. Процес євроінтеграції для України означає перехід до нового світогляду на всіх рівнях і орієнтацію на європейський рівень добробуту.
C.10 Вектор на європейську інтеграцію є стратегічним вибором України, який визначає її зовнішньополітичні та внутрішні пріоритети. Орієнтуючись на європейські цінності та стандарти, Україна прагне не лише до тіснішої співпраці з Європейським Союзом, але й до глибоких реформ у політичній, економічній і соціальній сферах. Цей шлях відкриває можливості для модернізації країни, зміцнення її позицій на міжнародній арені та забезпечення стабільного розвитку, побудованого на засадах демократії, панування права та шанобливого ставлення до основоположні свободи.	Європейська інтеграція є стратегічним напрямом розвитку України, який формує ключові зовнішньополітичні та внутрішні пріоритети. Дотримуючись європейських цінностей і стандартів, Україна прагне не лише до поглиблення співпраці з Європейським Союзом, але й до впровадження комплексних реформ у політичній, економічній і соціальній сферах. Цей курс створює перспективи для модернізації країни, зміцнення її міжнародних позицій і забезпечення сталого розвитку, заснованого на принципах демократії, верховенства права та поваги до базових свобод.
C.11 1. Підписано угоду щодо участі України в програмі ЄС для співпраці у митній сфері з бюджетом близько €1 млрд. Це сприятиме підвищенню кваліфікації українських митників та надасть доступ до європейських електронних систем. 2. Узгоджено залучення України до програми Євросоюзу у галузі оподаткування Fiscalis, що відкриє можливість українській податковій адміністрації здійснювати обмін даними з державами-членами ЄС. 3. Погоджено угоду про нарахуванні Україні фінансової допомоги у вигляді 500 млн євро, для забезпечення житлом внутрішньо переміщених осіб і допомоги фермерам. 4. Збільшено бюджет грантів для України на €122 млн для реалізації важливих проектів. Скасування обмежень для українських виробників та впровадження «безвізових» режимів у різних сферах співпраці сприятиме посиленню економічних зв'язків і пришвидшить	1. Україна підписала угоду про участь у програмі ЄС у сфері митного співробітництва з бюджетом близько 1 мільярда євро. Це сприятиме підвищенню кваліфікації українських митників та надасть їм доступ до європейських електронних систем. 2. Досягнуто домовленості щодо залучення України до програми ЄС Fiscalis у сфері оподаткування, яка дозволить українській податковій адміністрації обмінюватися даними з податковими органами країн ЄС. 3. Погоджено надання Україні фінансової допомоги в розмірі 500 мільйонів євро, спрямованої на забезпечення житлом внутрішньо переміщених осіб та підтримку фермерів.

інтеграцію України до внутрішнього ринку ЄС. Це, по-перше, сприяє виконанню Угоди про асоціацію та створює умови для нового етапу євроінтеграції — початку переговорів про вступ до ЄС. По-друге, це допомагає підтримувати стабільність усередині країни, зміцнює наші можливості як для протидії російській агресії, так і для майбутнього відновлення України

4. Бюджет грантів для України збільшено на 122 мільйони євро для реалізації ключових проектів.

Скасування торговельних обмежень для українських виробників та впровадження «безвізу» у різних сферах сприяють посиленню економічних зв'язків і прискорюють інтеграцію України до внутрішнього ринку ЄС. Це, з одного боку, забезпечує виконання положень Угоди про асоціацію та створює передумови для початку переговорів про вступ до ЄС. З іншого боку, такий підхід сприяє підтриманню стабільності в країні, підвищує її здатність протидіяти російській агресії та створює основу для післявоєнного відновлення.